

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMO NR. X-493
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS
SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-110 2, 10, 11 IR 111 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS
PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 2, 41 IR 52 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 6
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (toliau – Projektai)
(TAP-23-552)(TAIS Nr. 23-5781)**

2023-05-11 Nr.NV-1106

Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Pakeitimo įstatymas) nauja redakcija dėstomo Socialinių paslaugų įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) 2 straipsnio 1 dalies 1-3 punktuose vartojamą nuorodą į Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą siūlytume peržiūrėti, suderinant su kitose šio straipsnio dalyse nustatomų sąvokų apibrėžtyse vartojama nuostata „šio įstatymo“, nukreipiančia į tą patį įstatymą, pavyzdžiui, 2 straipsnio 16 dalies formuluotė.

2. Įstatymo projekto 2 straipsnio 15 dalyje dėstomos sąvokos apibrėžtyje siūlytina atsisakyti nuostatos „ir kt.“, kaip sudarančios neaiškumą ir laisvai interpretuojamos, ir sukonkretinti nuostatos, susijusios su priklausomybėmis, taikymo ribas. Ši pastaba atitinkamai taikytina ir Įstatymo projekto 4 straipsnio 11 punkto nuostatai.

3. Pastebime, kad Įstatymo projekto 2 straipsnyje dėstomų sąvokų apibrėžtyse vartojamos skirtingos sąvokos „giminystės ryšiai“ ir „artimi giminystės ryšiai“, todėl siekiant teisinio tikslumo ir taikymo aiškumo, siūlytume šiuo aspektu papildomai įvertinti 2 straipsnio 4, 12, 26 dalių nuostatas, o taip pat ir 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančias šio straipsnio 9¹, 9², 12 dalių nuostatas.

4. Vadovaujantis Įstatymo projekto 10 straipsnio 2 dalimi, socialinė globa priskiriama specialiosioms socialinėms paslaugoms, o Įstatymo projekto 4 straipsnyje yra apibrėžti socialinių paslaugų teikimo principai. Šiame kontekste siūlome peržiūrėti Įstatymo projekto 2 straipsnio 17 dalies nuostatą, pagal kurią socialinės apsaugos ir darbo ministras taip pat tvirtina socialinės globos teikimo asmenims principus, įvertinant, ar toks reguliavimas nesuponuoja nuostatų dubliavimosi, kai pamatiniai Įstatymo projektu nustatomi socialinių paslaugų teikimo principai turi būti taikomi ir socialinės globos teikimo atveju. Kita vertus, reikėtų įvertinti ir tai, kad toks reguliavimas suponuoja, kad Įstatymo projektu socialinių paslaugų teikimo principų nustatymas yra nepakankamas ir turi būti pildomas kitais principais, kurie būtų aktualūs teikiant socialines paslaugas asmenims.

5. Įstatymo projekto 2 straipsnio 19 dalyje yra nustatoma „socialinio darbuotojo“ sąvoka, nustatanti, kad tai yra „asmuo, dirbantis socialinį darbą“, nekonkretizuojant nuostatos turinio. Tačiau Įstatymo projekto 26 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad socialinį darbą dirba socialiniai

darbuotojai. Toks reguliavimas laikytinas ydingu, nes to paties dalyko apibrėžimas *idem per idem* nesukuria teisinės pridėtinės reikšmės, todėl siūlytume besikartojančio reguliavimo atsisakyti.

6. Įstatymo projekto 2 straipsnio 22 dalies nuostatoje, 6 straipsnio 2 dalyje ir kitose nuostatose tikslinga vartoti 2 straipsnio 12 dalyje nustatytą sąvoką „socialines paslaugas teikiantis fizinis asmuo“, priešingu atveju lieka nebeaiškus tokios sąvokos įvedimo tikslingumas. Pastebėtina ir tai, kad tuo atveju, kai kartu nurodomi socialinė paslaugų įstaiga ir socialines paslaugas teikiantis asmuo, turėtų būti vartojama socialinių paslaugų teikėjo sąvoka, pavyzdžiui, Įstatymo projekto 21 straipsnyje.

7. Pažymėtina, kad tiek apibrėžiant naujas sąvokas, tiek keičiant sąvokų apibrėžtis, reikia, kad šias sąvokas aprobuotų Valstybinė lietuvių kalbos komisija ir jas įtrauktų į Terminų banką (Terminų banko įstatymas ir Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, 11 punktas). Atitinkamai turi būti papildytas Projektų aiškinamojo rašto 10 punktas, nes jame apie sąvokų aprobavimą informacija nepateikta.

8. Įstatymo projekto 8, 9, 10 straipsniuose pateikiami nebaigtiniai tam tikrų socialinių paslaugų sąrašai, nurodant „ir kitos paslaugos“. Siekiant apibrėžtumo, siūlome nurodyti, kokios kitos socialinės paslaugos galėtų būtų priskiriamos kiekvienai iš paslaugų rūšių, pavyzdžiui, ar jos būtų nustatytos Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalyje nurodytame socialinių paslaugų kataloge, ar tai kitos socialinės paslaugos, kurios atitinka teisės aktais nustatytus socialinių paslaugų kokybės reikalavimus ar pan.

9. Įstatymo projekto 13 straipsnio 2 punkte siūlytume peržiūrėti nuostatą dėl teisės aktų projektų rengimo, nes įstatymu nustatomos funkcijos turėtų būti kaip nuolatinio (tęstinio) pobūdžio darbai ar veiksmai arba suformuluotas aiškus funkcijų atlikimo rezultatas, tačiau dabar nurodytose srityse ministerija ne tik rengia projektus, bet ir priima teisės aktus.

10. Įvertinus Įstatymo projekto 13 straipsnio 4 punkto nuostatą, pastebime, kad trūksta apibrėžtumo dėl nurodytų sąvokų „programos“ ir „projektai“ vartojimo, jų santykio su Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme pateikta „programos“ sąvoka bei asignavimų valdytojų pareigomis ir teisėmis, Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatyme apibrėžtomis sąvokomis, planavimo dokumentais ir juose numatomų priemonių įgyvendinimu.

11. Siūlome įvertinti, ar Įstatymo projekto 14 straipsnyje nurodomą Socialinių paslaugų planavimo metodiką nebūtų tikslingiau įstatymu pavesti tvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministrui, kadangi ministerija formuoja socialinių paslaugų politiką, organizuoja jos įgyvendinimą.

12. Įstatymo projekto 14 straipsnio 5 dalies 7 ir 8 punktuose teikiama nuoroda į visus šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus klaidina, todėl siūlytina ją sukonkretinti.

13. Įstatymo projekto 21 straipsnyje nustatant reikalavimus socialinių paslaugų teikėjams, lieka aiškiai neišdėstytos socialines paslaugas teikiančių fizinių asmenų teisės ir pareigos, jų veiklos teisinis pagrindas (ar bus vykdoma individuali veikla mokesčių įstatymų nustatyta tvarka kaip tai numato Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 6 straipsnio 2 dalis?), neaiškus jų vykdomai veiklai taikomas priežiūros ar kontrolės, o taip pat ir ginčų, kilusių dėl šių asmenų teikiamų prevencinių, bendrųjų socialinių paslaugų, sprendimo mechanizmas, išskyrus Įstatymo projekto 33 straipsnyje nurodytą akredituotų socialinių paslaugų teikimo atvejų. Neaišku, kokias teises pasekmes sukelia šiems teikėjams taikytinų reikalavimų nesilaikymas, pavyzdžiui, kaip bus

užtikrinamas profesinės kompetencijos tobulinimo reikalavimas 21 straipsnio 1 dalies atveju, kokių pagrindu būtų realizuojama Įstatymo projekto 43 straipsnio 5 dalies nuostata, ir pan. Siūlytina įvertinti siūlomo reguliavimo pakankamumą ir atitinkamomis nuostatomis papildyti Įstatymo projektą bei Projektų aiškinamąjį raštą.

14. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 21 straipsnis nustato socialinių paslaugų neapmokestinimą pridėtinės vertės mokesčiu, kai šias paslaugas teikia tam tikri juridiniai asmenys. Siekiant sistemiškumo bei Įstatymo projekto tikslų įgyvendinimo dėl socialinių paslaugų prieinamumo didinimo, plėtros bei teikėjų rato, įtraukiant fizinius asmenis kaip socialinių paslaugų teikėjus, didinimo, kartu su Įstatymo projektu turėtų būti teikiamas minėtos Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nuostatos pakeitimo projektas ir svarstomas tokio pakeitimo tikslingumas. Pastebėtina, kad šiuo mokesčiu atitinkamai jau dabar neapmokestinama laisvojo mokytojo (fizinio asmens) vykdoma veikla.

15. Pastebime, kad Įstatymo projekto 21 straipsnio 12 dalyje nurodomas socialinės įtraukties koordinatorius nėra susietas su socialinių paslaugų įstaiga, jis neminimas ir šio straipsnio 7 dalyje, todėl tampa neaišku, kuriam iš socialinių paslaugų teikėjų jis priskirtinas.

16. Įstatymo projekto 21 straipsnio 16 dalyje nustatyta išimtis dėl nuostatos netaikymo socialiniams darbuotojams, kuriems analogiškos teisės nustatomos Įstatymo projekto 26 straipsnio 7 dalyje, klaidina, todėl siūlome formuluotę tikslinti ir minėtos išimties atsisakyti.

17. Įstatymo projekto 22 straipsnio 2 dalyje siūlomas socialinių paslaugų įstaigų vadovų kadencijų skaičiaus neribojimas laikytinas nesistemišku galiojančių, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 15 straipsnio, nuostatų atžvilgiu, tiek įvertinus Vidaus reikalų ministerijos pateiktus Vyriausybei svarstyti Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo Nr. I-1113 pakeitimo įstatymo bei Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 pakeitimo įstatymo projektus (TAP-22-2207(3), TAIS-22-14563(5), kuriuose siūloma nustatyti, jog valstybės ir savivaldybių biudžetinių ir viešųjų įstaigų vadovu tas pats asmuo gali būti skiriamas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Siūlome papildomai įvertinti šią Įstatymo projekto nuostatą bei svarstyti galimybę įstatymu apriboti tam pačiam asmeniui darbo vadovaujamose pareigose trukmę- ne ilgiau nei dvi kadencijas iš eilės.

18. Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 17 straipsnis nustato informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas, pateikimo tvarką, kurioje numatytas ir privalomas rašytinis prašymas Specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją skiriant valstybės ar savivaldybių įstaigų vadovų ir jų pavaduotojų, valstybės ar savivaldybių įstaigų padalinių vadovų ir jų pavaduotojų pareigas, nustatomas ir informacijos pateikimo ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo rašytinio prašymo pateikti informaciją apie asmenį gavimo dienos terminas. Todėl siūlytina įvertinti Įstatymo projekto 22 straipsnio 11 dalies reguliavimo tikslingumą bei svarstyti galimybę jo atsisakyti kaip perteklinio.

19. Įstatymo projekto 23 straipsnio 7 dalies 2 punkto nuostatą (atitinkamai ir nuostatą įsigaliosiančią 2024 m. sausio 1 d.) dėl sutarties sudarymo su meru siūlytina patikslinti, įvertinant jos suderinamumą su Vietos savivaldos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 18 punkto nuostata dėl išimtinės savivaldybės kompetencijos, t. y., tarybai priskirtu savivaldybės vardu sudaromų sutarčių tvarkos nustatymu.

20. Įstatymo projekto 23 straipsnyje patikslinti nuostatą „mokamas per globos centrą“, aiškiai nustatant atlygio mokėtoją, o šio straipsnio 8 dalies 3 punkte siūlytume neapibrėžtą sąvoką „paauglys“ pakeisti į sąvoką „vaikas“. Kartu derėtų įvertinti ir nustatomos vaiko amžiaus ribos „nuo 12 metų“ tikslingumą, kai, pavyzdžiui, šiuo Įstatymo projektu teikiamoje to paties straipsnio, įsigaliosiančio 2024 m. sausio 1 d., 3 dalyje yra minima ir kita vaiko amžiaus riba „yra vyresnis nei 10 metų“.

21. Įstatymo projekto 24 straipsnio 3 punktui trūksta aiškumo, koks globėjo (rūpintojo) paskyrimas turimas mintyje (ar kito globėjo (rūpintojo) paskyrimas, jei paskirtasis nušalintas, atleistas?), nes vadovaujantis Civilinio kodekso 3.262 straipsniu, vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma savivaldybės mero sprendimu, todėl nuostata „jeigu vaikui *nustatyta* laikinoji globa (rūpyba)“ klaidinanti. Šiuo atveju klaidina nuostata, kad vaikui nustatyta, o ne nustatoma, laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba). Siūlome vertinamą nuostatą patikslinti pašalinant neaiškumą.

22. Įstatymo projekto 29 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatos patikslinimu yra socialinės globos teikimas apribojamas tik asmenų, kurie patiria socialinę riziką ir yra priklausomi nuo psichoaktyvių medžiagų vartojimo, atžvilgiu. Toks patikslinimas nėra pagrįstas aiškinamajame rašte, todėl siūlome įvertinti šį aspektą.

23. Įstatymo projekto 31 straipsnio 10 dalies 5 punkte siūlytina atsisakyti konkrečios nuorodos į Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymą, tokiu būdu išvengiant ateityje galimų pakeitimų, susijusių su kitame įstatyme nustatytu straipsnių ir jų struktūrinių dalių pakeitimais.

24. Atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo projekto priede teikiamos nuorodos į Europos Sąjungos teisės aktus, turėtų būti patikslintos, pavyzdžiui, tai būtų aktualu priedo 2 punktui ir kt., pagal teisingumo ministro 2020 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1R-72 patvirtintą Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašo 10 ar 11 punktus.

25. Pakeitimo įstatymo lyginamajame variante turi būti patikslintas 2 straipsnio 1 dalies nuostatos išimtyje nurodytas šio straipsnio dalių skaičius.

26. Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje atsisakyti grafinės santrumpos „ir kt.“ vartojimo.

27. Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 22-26 dalių pakeitimai, vadovaujantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, 141 punktu, turi būti pateikiami nauja redakcija išdėstant visą Socialinių paslaugų įstatymo (toliau – Įstatymas) 20 straipsnį.

28. Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 28 dalyje dėstomo Įstatymo 23 straipsnio 3 dalies pakeitime patikslinti skaitvardžių rašybą, suvienodinant ją su Įstatyme bei šiame straipsnyje jau vartojama, o šio straipsnio 11 dalies 5 punkto nuostatoje siūlytina patikslinti nuostatą „23 straipsnio 3 dalyje“ nustatant „šio straipsnio 3 dalyje“.

29. Pastebime, kad Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 28 dalyje dėstomo Įstatymo 23 straipsnio 11 dalies 6 punkte nustatoma garantija nedera su budinčio globotojo ir nuolatinio globotojo teikiamų paslaugų paskirtimi, jų statusas skiriasi nuo vaiko globėjų (rūpintojų), paskirtų pagal Civilinio kodekso nuostatas, todėl siūlomos garantijos nustatymo proporcingumą bei tikslingumą siūlytume papildomai pagrįsti.

30. Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 38 dalyje dėstomame pakeitime siūlytume atsisakyti trumpinio „proc.“, kuris nėra įvestas tekste, vartojimo.

31. Siūlytume papildomai įvertinti Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatomą pakeitimų įsigaliojimo datos – 2023 m. liepos 1 d. – aktualumą, atsižvelgiant į Projektų svarstymo ir priėmimo Vyriausybėje bei Lietuvos Respublikos Seime procedūras ir jų terminus. Ši pastaba aktuali ir kartu teikiamiems įstatymų projektams, kuriuose siūloma analogiška įsigaliojimo data.

32. Dėl *Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 41 ir 52 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto* pastebime, kad atsižvelgiant į keičiamą įstatymo 52 straipsnio nuostatą, turėtų būti pildomas šio projekto 4 straipsnis, nustatant pasiūlymą ir savivaldybių institucijoms priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

33. Dėl *Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto* siūlome patikslinti šio projekto 2 straipsnio 1 dalį, nustatant joje išimtį dėl šio straipsnio 2 dalies įsigaliojimo.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Tatjana Knyzienė

Teisės grupės patarėja

Elena Ražanskienė